

Izhaja vsak četrtek
in velja s poštnino
vred in v Mariboru
s pošiljanjem na dom
za celo leto K 4.—
za pol leta „ 2.—
za četrt leta „ 1.—

Naročnina se pošilja
upravnistvu v tiskarni
sv. Cirila, koroške
ulice št. 5. List se
pošilja do odpovedi.

Deležniki katol. tis-
kovnega društva do-
bivajo list brez po-
sebne naročnine.

SLOVENSKI

GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

BRALNO
Pri
Ani v Slov. Gor.

Prijateljski listi dobé
se v tiskarni in pri
gospodu Novak-u na
velikem trgu po 10 h.

Rokopis se ne vra-
čajo, neplačani listi
se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje
od navadne vrstice,
če se natisne enkrat,
po 15 h, dvakrat 25 h,
trikrat 35 h.

Inserati se sprejemajo
do srede popoldne.

Stev. 43.

V Mariboru, dne 24. oktobra 1901.

Tečaj XXXV.

Kat. pol. izobraževalno društvo v Šmarji pri Jelšah

je zborovalo dne 13. oktobra t. l. v Gradovi gostilni v Šmarji. Zbor je bil prav dobro obiskovan. Nad 350 mož, društvenih udov in upeljanih gostov se je sešlo, da sliši svoje voditelje in pa da povzdigne glas za pravice slovenskega naroda. Zborovanje se je vršilo v najlepšem redu in vse se je čudilo zanimanju naših kmetov o predmetih dnevnega reda, kar je jasen dokaz, da naše ljudstvo išče priložnosti podučiti se o politiki in da čuti potrebo združevanja.

Zbor se je začel

kmalu po 3. uri popoldne. Predsednik gospod Josip Krohne pozdravi navzoče, osobito poslanca Žičkarja ter poprosi gospoda poslanca, da govori k 1. točki dnevnega reda. Dolgotrajni živjoklici bili so dokaz, kako dobrodošel nam je spoštovani gospod poslanec.

Poslanec Žičkar

omeni v začetku svojega govora, da se je predstavil volilcem šmarskega okraja že leta 1897 na Ponikvi in se zahvali za zaupnico, koja se mu je skazala 3. januarja t. l. — Potrebno je poslancu, pravi dalje, poslušati želje ljudstva, če se mu hoče pomagati.

Toda težko mu je v tem oziru vstreči vsem svojim volilcem, koji so raztreseni v 17 sodnijskih okrajih. Sicer je pa današnji zbor 37., pri kojem se predstavlja gosp. Žičkar svojim volilcem.

Vlade se boje nemškega ropotanja.

Potem se spomni na kratko vlade Badenijeve, koja je bila Slovanom precej pravična. Dala je Čehom, kar jim gre po božji in človeški postavi, namreč jezikovne pravice. A to je bilo vzrok, da so nemški poslanci začeli razbijati po zbornici. Tem na ljubo odstopi Badeni. Za njim sledi Gauß, potem Thun in Clary. Med tem časom zgube Čehi vse, kar jim je podelil Badeni. S tem razdraženi začnejo delati nemir v zbornici in posledica temu je bila razpust državnega zbora. Körber, naš sedanji ministerski predsednik rad pomaga v gospodarskih rečeh, a v narodnih ne stori nič. On varuje tako imenovano nemško posest, če je tudi krivična. V Ljutomeru in Sevnici ne dobe slovenskih pečatov, ker se vlada boji zameriti Nemcem.

Razmere v državnem zboru.

Žalostne so razmere tudi v državnem zboru. So poslanci, ki javno odstavljajo našega cesarja in smatrajo Avstrijo kot del Nemčije; podpirajo pristop k luterski veri ter nečuvno napadajo katoliško cerkev in njene učeničke. Predsednik pa vse to mirno posluša, — samo da zbornica ostane delavna. — Koroška nima nobenega slovenskega poslanca, Laginja je propal proti Lahonu in jugoslovanski klub se je razbil. Toda upati je, da se zmernejši elementi zopet združijo v en klub. Naši nasprotniki so edini, potrebno je toraj, da se tudi mi združimo.

Kaj smo storili?

A nekaj se je v državnem zboru zadnji čas vendarle storilo. — Rudarjem se je okrajšalo delo na 9 ur, državne mitnice ob cestah so se odpravile, desetlet pri posestvih pod 5000 kron odpisal. Žičkar je predlagal, da se Sotla popravi, kar je upati, da se bo de zgodilo, ker naši in hrvaški inženjerji so reko že pregledali. Tudi druge reke se bodo popravljale; okrajni zastopi so že bili zaslišani, da naznanijo reke, ki delajo škodo. Žičkarjev predlog gledé brezplačnih posojih za novo zasajanje vničenih vinogradov je odsek sprejel. Tirjamo tudi, da ustanovi država za slovenski štajar obrtno šolo. Popravila sta se §§ 59 in 60 obrtne postave, da agenti ne morejo prodajati sami fabriškega blaga. Sprejeta je bila tudi postava

o margarinu, vsled koje se umetno surovo maslo ne sme prodajati kot izdelek mleka.

Kaj se bo storilo?

Prvo branje postave o kmetijskih zadru-gah je postavljeno na dne 17. t. m.; poročevalec je naš vrli slovenski poslanec Povše. Potrebno je in delali bomo na to, da se postava gledé porotnih sodišč radi razžaljenja časti prenaredi, kajti zdaj so naši časni-karji ponekod... (Nadaljnih ostrih besed poslančevih o nemških in nemškutarskih porotnikih ne smemo pri-občiti, sicer nas zaseže drž. pravdnik.)

Pri prihodnjem zasedanju drž. zbora pride v pre-tresovanje nova pogodba z Ogrsko, trgovinske pogodbe s sosednjimi državami in znana vinska klavzula z Laško. (Živahni klici: proč z vinsko klavzuljo!)

Naši nasprotniki.

Naši nasprotniki dvigajo ponosno svoje glave in slovenski liberalci iščejo zaveznike med Nemci, tako daleč smo prišli. (Klici: sram jih bodi!) V štajerskem deželnem zboru Slovenci ne dosežemo prav nič, akoravno nas je dobra tretjina vseh prebivalcev. Šta-jerski deželni zbor podpira nam nasprotna društva z našim denarjem in sicer „Südmärk“ in nemški šul-ferajn. Südmärk kupuje slovenska posestva in jih spravlja v nemške roke, delovanje nemškega šulferajna pa je itak znano. To so vzroki, zakaj smo poslanci zapustili deželni zbor. (Klici: živijo, le naprej tako! Proč od Gradca!) Gospod poslanec govori potem o Stallnerjevem predlogu gledé volitev okrajnih zastopov, ki meri na to, da bi spodnještajerski Nemci in nemčurji dobili v svojo last okrajne zastope in okr. šolske svete. (Klici: postava ne sme biti potrjena, proč od Gradca!)

Nemci nam vsiljujejo boj.

Zborovanje Nemcev v Mariboru in v Radgoni bavilo se je le s tem, kako bi prej ko mogoče nas vse ponemčili. V Mariboru zahtevajo nemško učiteljske za učiteljice, v vseh uradih hočejo nemške uradnike, svoje sinove hočejo za silo pricužiti slovensčine, koji naj bi nekaj postali naši uradniki in tudi naše posojilnice želijo dobiti v svoje roke. (Klici: nikoli!) Zanger se boji jezuitov (smeh), in Reitter nas imenuje izdajal-

Listek.

Nedolžno obsojen.

Resnična povest. — Spisal L. Heitzer.

(Dalje.)

«Ko smo pripravljali, da bi položili truplo na oder, našla sem pod vzglavjem ta-le ključ», rekla je sestra, «prinesem vam ga, da ne pride v neprave roke.»

«Je moj oče z vami kaj govoril o njem? — Toda ne», si je pretrgal govor, «odkar sem ga tje položil, niste bili več pri bolniku. Hvala vam!»

«Še nekaj, sestra», je pristavil, ko je hotela sestra oditi, «hočete prevzeti to skrb in naprositi duhovščino pri sv. Petru, da bo pokop umrlega, kolikor mogoče svečano.» Sestra je obljubila in potem odšla, da bi opravljala svoj posel pri polaganju mrliča na mrtvaški oder.

Tri dni pozneje so položili smrtne ostanke bankirja Viljema Bellinija z velikimi sveča-nostmi v obiteljsko rakev. Na večer po po-grebu sta sedela Henrik in Patrik skupaj jako potrtega duha. Čeravno je se le nekaj ur preteklo po pokopu, je vendar že Henrik bral v nekem časniku o slovesnostih pri po-kopu. Ko je bil gotov, se je obrnil do brata,

ki je zopet imel opraviti z resnimi mislimi in zamišljen stal pri oknu, gledeč na mestni vrt, kjer je blede listje od vej padalo in skrivnostno šuštel.

«Patrik», pretrgal je Henrik molk, «si duhovnika, ki je bil pri očetu pred smrtjo, videl pri sprevodu?»

«Čudno, Henrik», odgovori Patrik, «ravno isto vprašanje sem jaz imel na mislih. Ne, on ni bil med duhovniki. Gotovo bi ga ne bila pregledala, ko bi bil poleg; njegove vi-soke postave in njegovega odločnosti kazočega obličja ne morem pozabiti.»

«Kaj ga je neki zaviralo, da se ni spre-voda udeležil?» vprašal je Henrik, «jaz mi-slim, ravno on, katerega je oče izbral, da irsko ustanovo za sirote oživi, bi bil pač največ vzroka imel, se udeležiti pokopa usta-novnikovega!» Patrik se je v tem trenutku nemirno zganil vsled neke misli, ki se mu je zbudila. Hitro je vstal in rekel vznemir-jeno proti bratu: «Henrik, naenkrat se mi je vsilila čudna misel. Naš oče mi je zapo-vedal, predno je duhovnik k njemu prišel, zakleniti 20.000 dolarjev v njegovo pisalnico. Ključ sem mu moral pod vzglavje dati.»

«To je res čudno!» menil je Henrik, presenečen, «kam pa je ključ pozneje prešel?» Patrik je povedal, da mu ga je sestra takoj po smrti očetovi izročila. «Si li pogledal, če

je vsota še tamkaj, kamor si jo del?» vprašal je Henrik. «Dozdaj še ne, pojdiva skupno gledat v pisarno!»

IV.

Z razumljivo radovednostjo iskala sta sinova bankirjeva po sobi očetovi. Patrik je odprl pisalnico — škatljica še je bila na svo-jem mestu, vzela sta jo ven, odprla in — bila je prazna.

Brata sta se za trenotek molče gledala; temno je zrl Patrik pred se, čez nekaj časa vpraša brata: «Henrik, kaj meniš o tej reči?»

«Kaj naj menim?» vpraša Henrik nazaj. «Ti vendar poznaš bližnje okolščine; razloži mi jih, potem ti hočem svoje mnenje po-vedati!»

«Dobro, poslušaj! Ravno ko je potem duhovnik prišel, sem škatljico tukaj zaklenil; nikdo ni vedel o tem ko oče in jaz, in ko je bil duhovnik bolnika zapustil, zopet ni bil nikdo pri njem ko jaz in ti; četrte ure pozneje, ko sva sobo zapustila, prinesla mi je sestra ključ. Ona ni mogla vedeti, kaj ta ključ po-meni — kaj še torej moreva misliti?»

«Patrik, za božjo voljo, ti menda ne misliš, da bi bil duhovnik — to bi bilo grozno!» — »Res grozno; ali kaj drugega ni mogoče. Vprašaj se vendar! Razun narav-nostne tatvine je še nekaj mogoče: morebiti

ce, ker zahtevamo proč od Graeca, odobrava pa postopanje svojih pristašev na Češkem, ki delajo prav kakor mi. (Klici: nemška pravičnost!) Da se na Mariborskem učiteljskem učni slovenščina, to imenujejo agitacija! Konzumna društva so trn v peti našim nemškim trgovcem. Prilizujejo se pa slovenskemu kmetu stem, da nam ponujajo popraviljanje rek in zgradbo železnice! (Klici: hinavci!)

Kaj pa hočemo? — Treba je, da smo edini in združeni pod geslom: „Vse za vero in domovino!“ Podpirajmo društvo sv. Cirila in Metoda, ter „Südmärker“ nasprotno „Našo stražo“, pa tudi slovenske časnike! (Klici: proč s „Štajercem“ in „Rodoljubom“!)

Gospod poslanec sklene svoj govor z besedami: „Jaz pa hočem tudi za naprej delovati pod geslom: Vse za vero in domovino!“ (Gromoviti živjoklici!)

Potem so pričujoči kmeti stavili premnogo vprašanj na poslanca, koja je ta vse v občo zadovoljnost rešil.

Na vprašanje gospoda predsednika, ali naj se izrazi gosp. poslancu Žičkarju zaupnica, sledi gromoviti živjoklici. Pri sledečem protiglasovanju ni vzdignil nihče roke.

O stanju našega kmeta

govori kmetski sin Jože Stoklas. Z živimi barvami riše težnje kmetskega stanu in prosi navzočega poslanca, naj se poteguje za kmeta.

Naslednje resolucije so bile enoglasno sprejete:

1. Katol. pol. izobraževalno društvo za šmarski okraj zahteva, da se ustanovi za Spodnji Štajer kmetska šola s slovenskim učnim jezikom, ter se za otroke manj premožnih starišev določijo primerne štipendije za obiskovanje šole.

2. Katol. polit. izobraževalno društvo za šmarski okraj izraža nujno zahtevo, da vlada onemagajčim vinogradnikom na Spodnjem Štajerskem pride z zdatnimi podporami na pomoč, da si lahko obnovijo vinograde.

3. Katol. polit. izobraževalno društvo za šmarski okraj odločno zahteva, da se Stallnerjev predlog v dež. zboru glede spremembe volilnega reda v okr. zastope ne predloži in ne priporoča v najvišje potrjenje, ker bi se stem izročile kmetske koristi v okr. zastopih na milost in nemilost meščanom in tržanom.

4. Z ogorčenjem obsojamo bojovito nastopanje spodnještajerskih Nemcev in nemškutarjev proti Slovincem, kakor se je pokazalo na shodu nemških zapnikov v Mariboru in Radgoni. Njih zahteve so naravnost naperjene na pogin Slovincem, ki so prvotno prebivalstvo na Spodnjem Štajerskem.

5. Spodnještajerski Slovenci zahtevamo, da se Mariborsko c. kr. učiteljske preobrazi v slovenski zavod!

6. Izražamo nado, da se tudi katoliško misleči kmeti združijo v posebno kmetsko zvezo za Spodnji Štajer, katera bo zagovarjala v organizaciji spodnještajerskih Slovincem pred vsem koristi kmetskega stanu.

7. Katol. polit. izobraževalno društvo za šmarski okraj obsoja sklep nemške večine v deželnem zboru, vsled katerega so se zopet zvišale določenosti na zemljiški davki, in zahteva od svojih deželnih in državnih poslancev, da delajo na odpravo hišnega in na znižanje zemljiškega davka.

Jo tisti denar prišel v roke duhovnikov za us. novo. Toda takrat bi bil duhovnik moral nama naznaniti, da je denar prejel. Tega pa ni storil, ampak je govoril o neki ustanovi, ki naj bi jo midva morala za očeta priskrbeti. Ne, tako bo: duhovnik je porabil smrtno slabost očetovo, da bi vsoto, ki jo je oče namenil za kako dobrodelno napravo, porabil v to, da bi sebe obogatil!

«Ali Patrik, med tem je preteklo več dni, ali se ni mogel denar kako drugače izgubiti?»

«Jaz imam ključ in sem ga vse te dni imel in ga nisem prav nič od sebe dal. Pomisli dalje, da nikdo ni nič vedel o vsoti. Vrh tega bi morala biti ključavnica strta, ako bi hotel kdo res denar ukrasti!»

«Saj res, to ni navadna ključavnica», pripomnil je Henrik, «mislim, da se ne odpre z nobenim vitrihom. Čudno, jako čudno!»

«Da gotovo čudno», odvrnil je Patrik, «mož si je dal opravilo pri očetu izvrstno plačati. Tistih 20.000 dolarjev že pozabimo; saj za nas so tako beračija. Vendar se mora človek jeziti, da ta človek pri takih, njegovim nazorom svetih opravih slabost našega umirajočega očeta porabi, da bi se obogatil. Še enkrat, to je nesramno, jaz imenujem to sramotno tatvino.»

Zborovanje je končano.

Gospod predsednik se zahvali potem vsem pričujočim za ustrajnost in lep red, ki je vladal ves čas zborovanja. Vsi delujmo v smislu pravil za napredek našega društva, ki sklepa vse stanove z bratovsko ljubeznijo na korist slovenskega naroda, in ne hujska stana proti stanu, kakor delajo naši nasprotniki liberalci po receptu nemških brezvernikov.

Z burnimi živjoklici na cesarja in papeža se je zborovanje sklenilo ob 1/2 6. uri na večer.

Katoliška družba čeških kmetov na Moravskem.

Na Velehradu na grobu sv. Metoda so se zbrali 22. in 23. septembra t. l. moravski katol. kmeti v številu 17.000 — po uradnem štetju celó 22.000. Došli so iz cele Moravije, iz Šlezije in tudi iz Čehije. Krasen pogled! Bili so v raznih narodnih nošah: n. pr. Hanaki, Slovaki, Valaši, Horaci itd. Odrašena dekleta so v narodnih nošah otvorila sprevod. S tem sestankom je bilo združeno romanje na grob sv. Metoda. Pred shodom že so se razgovarjali o svojem programu. Došle so mnoge kmetske godbe. Navadni kmeti so očarali navzoče s svojimi govori in lastnimi pesmimi.

V nedeljo dne 22. septembra zvečer ob 1/2 7 uri se je pričel slavnostni sprevod. Pri sv. Cirilovi kapeli so se zbrali ter obhodili velikanski predvor, krasno razsvitljen, kjer je prostora za 200.000 ljudi. Sprejel je sprevod prelat Karasek z mnogo duhovščino, kjer je zbrane na posebnem odru pozdravil drž. poslanec dr. Stojan ter razložil pomen in vzrok romarskega shoda. «Po navadi naših očetov smo se zbrali tukaj, da si »nekoliko odpočijemo od svojega truda, se »posvetujemo pri sv. slovanskih apostoli in »po njih prejmemo blagoslov za svoje »četje.» Sklenile so se čestitke na sv. Očeta, cesarja in moravske škofo. Pripomni se, da so došli srčni odzdravi od vseh treh strani. Sledilo je počestčenje presv. Rešnjega Telesa v cerkvi z blagoslovom. Kmetje so se spovedovali. Sklenil se je tisti večer ob 1/2 9. uri s skupno večerno molitvijo, ki je napravila velikanski vtis.

Drugo jutro — 23. sept. — ob 4. uri slovesno zvonjenje in budnica. Romarji so se zopet zbrali v cerkvi. Nadaljevalo se je spovedovanje — ob 1/2 6. uri imel je ravnatelj velehradski, Jermitor Cibulka, slavnostni govor »o zaslužljivosti dela v stanu milosti

«Patrik, nebo mi je priča, da sem nerad duhovnika pripustil», reče Henrik, «zakaj jaz itak ne verjamem teh papinskih nauk, kateri so našega očeta še pred smrtjo tako prestrašili, vendar ne morem grozne sumnje, ki jo gojiš proti duhovniku, opravičiti, ker katoliški duhovniki so znani kot vestni in poštteni možje. Ali ni drugače mogel denar izginiti?»

«Ne Henrik», odgovori Patrik odločno, «za me je sumnja čisto opravičena. Rad ti priznam, brati izraz tihega miru, ki se je bral na očetovem obrazu po previdenju, me je spravil k misljenju, in mislil sem si: katoliška vera mora imeti vendar nekaj vzvišene, nekaj svetega na sebi, če njena tolažila človeka tako mirnega izročajo smrti. Bil sem celo pripravljen, to vero bližje spoznavati. Smrt našega očeta in njegove besede so me jako uresnobile, ali sedaj — nič ko hinavstvo in sleparija!»

«Patrik, če to v resnici misliš», rekel je Henrik v odločnem glasu, «potem je res najina dolžnost, preiskati stvar do kraja, potem se mora goljufija odkriti in tat javno osramotiti.»

«Popolnoma moje mnenje, Henrik», je Patrik pripomnil, «jaz mislim, midva poiščeva takoj duhovnika in ga na razgovor pokličeva.

božje.» Ob 6. uri je služil prelat Karasek pontifikalno sv. mašo s skupnim sv. obhajilom. Samo kmetje so sprejeli — okoli 3000 — z gorečimi svečami sv. obhajilo: pretresljiv pogled. Pripravljalne in zahvalne molitve, kakor molitve za odpustke so se opravile skupno. Sledila je procesija s sv. Rešnjim Telesom pod milim nebom k posebnemu, nalašč za to postavljenemu oltarju. Pri oltarju se je ponovila krstna obljuba in posvečenje k presvetemu srcu Jezusovemu. Prelivale so se solze veselja, ko je duhovnik vprašal, če hočejo navzoči živeti po veri, katero sta oznanovala sv. brata Ciril in Metod. Na to se je podelil sv. blagoslov in zajutrek.

(Dalje sledi.)

Državni zbor.

Na Dunaju, 22. oktobra.

Po štirimesečnem prestanku se je 17. oktobra zopet zbral državni zbor. Popraševalo se je, boše li zborovanje mirno? Proti vsem pričakovanju so bile prve seje v četrtak, petek in v torek mirne. Tega niti ministriški predsednik dr. Körber sam ni pričakoval.

Državni proračun za l. 1902.

Precej v prvi seji je predložil finančni minister državni proračun za leto 1902. — Stroški so proračunjeni na 1.685.317.944 K (toraj skoraj 1.700 milijonov kron); dohodkov na 1.685.966.357 K. Bi toraj še preostalo 848.413 K. Navadno pa pokažejo letni sklepni računi drugačen končni uspeh, kakoršen se je predložil zbornici. Stroškov in dohodkov je za prihodnje leto naračunal finančni minister za blizu 44 milijonov več, kakor so znašali za l. 1901. Nova državna žganjarina znaša 19.200.000 kron več kakor prejšnje leto; blizu 9 milijonov znašajo obresti od posojila za nove železnice, bramborsko ministerstvo zahteva poldrug milijon več, finančno 5 milijonov več, pravosodno blizu poldrug milijon več, za melioracijski zaklad, ki je dobival do zdaj 2 in pol milijona, zahteva poljedelsko ministerstvo 4 milijona kron.

Čehi so po dr. Fortu zahtevali, naj vlada objavi svoje carinske tarife, kakor je to storila že Nemčija.

Vložilo se je več nujnih predlogov: n. pr. dr. Šušteršič za podporo pogorelcem v Gorenji vasi, kjer je zgorelo 5. oktobra 69 poslopij.

Poslanci dr. Ploj, Robič, Žičkar in baron Morzey zahtevajo odpust davkov

Če nama ne bo povedal nič gotovega o porabi denarja, potem izročiva stvar sodnji. Tamkaj naj se potem opravičuje.» Tako sta dva kratkovidna človeka, ki sta v verski malomarnosti vzrastla, stvar, ki se jima je le dozdevala, sprejela za gotovo dognano resnico, izrekla takoj sodbo čez duhovnika, ki je bil pripravljen za svoj vzvišeni poklic dati življenje, akoravno je bila čast in veljava katoliškega duhovenstva v nevarnosti.

Ta duhovnik imenoval se je Pavel Karnik, je bil dušni pastir v katoliški bolnišnici in v tej lastnosti znan doktorju Vorldu, ki ga je privedel k bolnemu bankirju. Od zdravnikarja sta brata torej zvedela njegovo ime in, da je v bolnici blizu katedrale sv. Petra stanoval.

Tjakaj gresta brata na večer po pokopu očetov. Ko vprašata pri vratih po Pavlu Karniku, dobita v odgovor naznanilo, da je Karnik pred dvema dnevoma iz Baltimora odpotoval. Pri odhodu ni mogel natančno določenega dneva vrnitve obljubiti. Henrik in Patrik se pri tem poročilu pomenljivo pogledata, in njuno sumničenje se je bilo bolj podprto.

(Dalje prihodnjik.)